

“SHAHAR KO‘CHA VA YO‘LLARI” FANIDA “REZYUME” METODIDAN FOYDALANISH

Amanova Nozima Shavkatovna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti assistent

Annotatsiya

Ushbu maqolada “Rezyume” pedagogik texnologiyasining afzalliklari uni qo‘llanish tartibi, qo‘llashda talab etiladigan qonun qoidalar va ushbu texnologiyadan samarali foydalanishni shahar ko‘cha va yo‘llari fanida qo‘llash keltirilgan. Shuningdek, “Rezyume” pedagogik texnologiyasini amalda oliy ta‘lim bosqich talabalariga qo‘llash jarayoni tasvirlab berilgan.

Kalit so‘zlar: avtomobil yo‘li arxitekturası, faollik, ko‘rgazmalilik, tushunarlılik, ilmiylik, bilimlarni qo‘llash, natijalarni mustahkamlash.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА «РЕЗЮМЕ» В ДИСЦИПЛИНЕ «ГОРОДСКИЕ УЛИЦЫ И ДОРОГИ»

Аманова Нозима Шавкатовна

Ассистент, Терский государственный университет инженерных и агротехнологий

Аннотация

В данной статье рассмотрены преимущества педагогической технологии «Резюме», порядок её применения, необходимые правила при использовании, а также эффективные способы применения данной технологии в дисциплине «Городские улицы и дороги». Кроме того, описан процесс практического применения технологии «Резюме» для студентов высшего образования.

Ключевые слова: архитектура автомобильной дороги, активность, наглядность, понятность, научность, применение знаний, закрепление результатов.

USING THE “SUMMARY” METHOD IN THE DISCIPLINE “URBAN STREETS AND ROADS”

Amanova Nozima Shavkatovna

Assistant, Tersk State University of Engineering and Agrotechnologies

Abstract

This article discusses the advantages of the pedagogical technology “Summary,” the procedure for its application, the necessary rules for its use, as well as effective ways of implementing this method in the discipline “Urban Streets and Roads.” In addition, the process of practical application of the “Summary” method for higher education students is described.

Keywords: road architecture, activity, visualization, clarity, scientific approach, application of knowledge, consolidation of results.

Asosiy qism

Bizga ma'lumki, bugungi kunda rivojlanib borayotgan mamlaktimizda ta'lim sohasiga bo'lgan e'tiborning o'rni beqiyosdir. Shu jumladan, oliy ta'lim muassasalarida maxsus muhandislik fanlarni o'qitishda ta'lim texnologiyalardan foydalangan holda mashg'ulotlar olib borish, qolaversa, xorijiy pedagogik texnologiyalardan foydalanish zamonamizning ustuvor yo'nalishlariga aylanib, imkoniyatlar eshiklarini keng ochmoqda. Shahar ko'cha va yo'llari fanini o'qitishda yangi innavatsion texnologiyalardan foydalanib, dars-mashg'ulotlarni olib borishda samarali natijalarga erishilmoqda.

Hududni shaharsozlik nuqtai nazaridan baholash, avvalombor, joyning tabiiy jarayonlar ta'sirida shakllangan tabiiy relyef xususiyatlari va shakliga bog'liqdir. (1-rasm)

1-rasm. Shaharlar loyiha ko'rinishi

2-rasm. Vertikal rejalashtirish

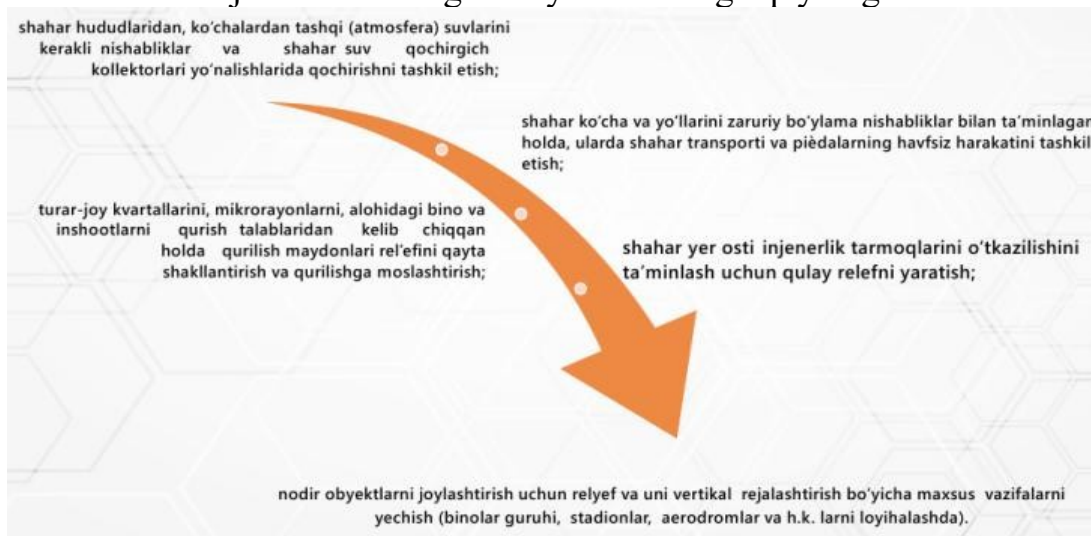
Vertikal rejalashtirishning asosiy maqsadi qurilish va injenerlik obodonlashtirish talablarini qoniqtiradigan shahar hududlarini yaratishdan iboratdir.(2-rasm)

Bugungi kunda O'zbekiston ko'chalariga 700 mingdan ortiq yoritish uskunalari o'rnatilgan Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotiga ko'ra, 2025-yil boshiga qadar O'zbekiston ko'chalarida 700,2 mingta yoritish uskunalari faoliyat yuritmoqda. Bu o'tgan yilga nisbatan 2,3 foizga ko'proq.(3-rasm)

3-rasm. Shahar yoritish chiroqlari

Vertikal rejalashtirishning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

Darhaqiqat, ta'lim borasida so'z borar ekan, birinchi o'rinda ta'lim tamoyillariga to'xtalamiz; **ta'lim tamoyillari** bu - pedagogning faoliyatini va talabalar tomonidan ilmiy bilimlarning o'zlashtirilishi tegishli ko'nikma va malakalar hosil qilishning asosiy qonun va yo'l yo'riqlarini o'z ichiga oladi. Ko'p yillik izlanishlar natijasida aslida pedagogikada umumiy tamoyillar ishlab chiqilgan;

- ongliklik va faollik tamoyili - bilimni talabalar tomonidan ongli ravishda va faol qatnashib egallashlik;
- ko'rgazmalilik tamoyili - "yuz marotaba eshitgandan bir marotaba ko'rgan afzal" tamiyilidan kelib chiqib, bilim berishda turli tuman ko'rgazmali qurollardan foydalanish;
- mustahkamlilik – bilimni tushunarli tilda qayta - qayta takrorlash yo'li bilan berish;
- tushunarlilik – bilimni hammaga tushunarli va hammabop qilib berish;
- ilmiylik - bilimni talabalrga avvaldan mavjud bilimlarga asoslanib va ulardan kelib chiqqan holda berish;
- nazariya va amaliyot birligi - bilim berishda nazariy bilimlarning amaliyotda ishlashini, ya'ni uni hayot bilan, amaliyot bilan bog'likligini ko'rsatib berish.

Ta'lim tamoyillari bilan tanishib chiqar ekanmiz, bunda eng samarali ta'lim uchun pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayonida qo'llashni taqozo etadi.

Pedagogik texnologiya - bu kafolatli ta'lim tarbiya maqsadga erishish bilan ahamiyatli va dolzarbdir. Shuning uchun maqsadning aniqligi unga mos mazmun,

maqsadga bosqichma-bosqich erishishda tarbiyalanuvchining tarbiyachi faoliyatining uyg'unligi pedagogik texnologiyaning talablaridan hisoblanadi. Hozirgi vaqtda dars o'tishdan asosiy maqsad tayyor bilimni o'zlashtirish emas, eng asosiysi talabalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish, mustaqil tanlash va qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantirishdir. Bu maqsadni amalga oshirish ko'p jihatdan dars o'tish metodlarini tanlashga bog'liq.

Darhaqiqat, Respublikamiz oliy ta'lim muassasalarida bugungi kunda ta'lim texnologiyalaridan maxsus fanlarni o'qitishda "Rezyume" metodi keng qo'llanilib kelmoqda. Ushbu texnologiya murakkab, ko'p tarmoqli, mumkin qadar muammoli mavzularni o'rganishga qaratilgan hisoblanadi. Texnologiyaning mohiyati shundan iboratki, bunda bir yo'la mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha axborot beriladi. Ayni paytda ularning har biri alohida nuqtalardan muhokama etiladi. Masalan, ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik va kamchiliklari, foyda va zararlari belgilanadi(1-ilova).

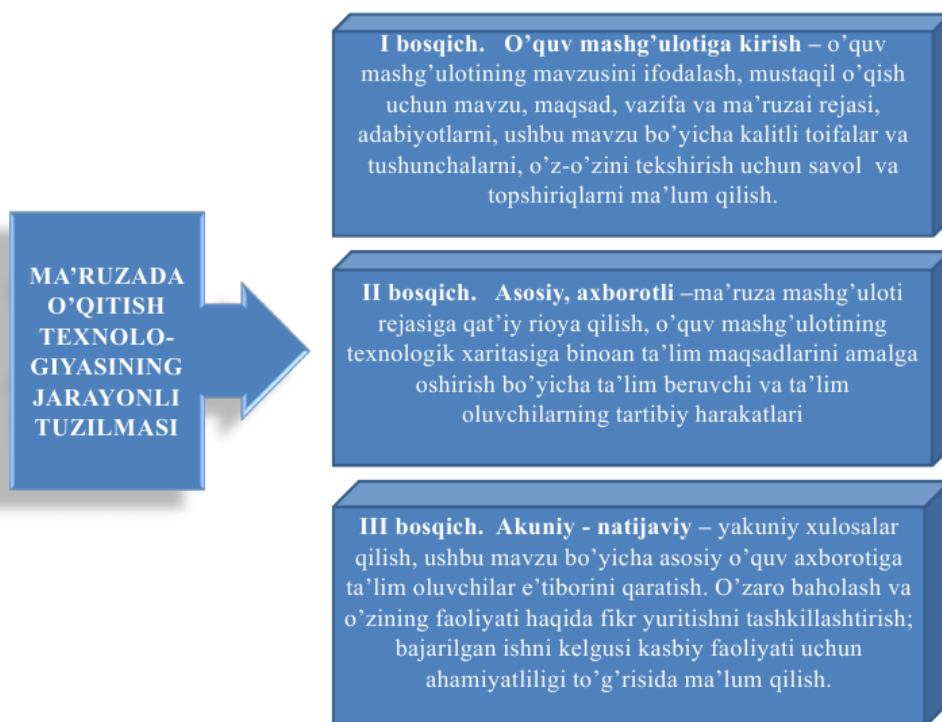
Texnologiyaning maqsadi: Talaba (yoki o'quvchi)larni erkin, tanqidiy fikrlashga, jamoa bo'lib ishlashga, izlashga, fikrlarni jamlab taqqoslash uslubi yordamida mavzudan kelib chiqqan holda uning muammosini yechimini topishga hamda kerakli xulosa yoki qaror qabul qilishga, jamoaga o'z fikri bilan ta'sir o'tkazishga, uni ma'qullashga, shuningdek berilgan muammoni yechishda, mavzuga umumiy tushuncha berishda o'tilgan mavzulvrrdan egallagan bilimlarni qo'llay olishga o'rgatadi.

Texnologiyaning qo'llanishi: Ma'ruza darslarida (imkoniyat va sharoit bo'lsa), seminar, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarida yakka (yoki kichik guruhlar ajratilgan) tartibda o'tkazish, shuningdek, uyga vazifa berishda ham qo'llash mumkin.

1-ilova:

savolnoma	
ijobiy	salbiy
Baholash:	

Bugungi kunda "Rezyume" texnologiyasini qo'llashda misol qilib, Avtomobil yo'llari muhandisligi fakultetini olishimiz mumkin. Ushbu texnologiya "avtomobil yo'llarini ekspluatatsiya qilish" fanida qo'llanildi va yaxshi samara berganligi sababli universitet miqyosida qo'llanilib kelmoqda. Ushbu texnologiyaning samarasi shundan iborat bo'ldiki, talabalarni uyga vazifalarni bajarishda qolaversa, ma'ruza, seminar darslarida aktiv faol ishtroki, mavzu borasida shaxsan ijobiy va salbiy fikrlarini bayon etishda har tomonlama mavzuning maqsad-mazmunini anglab yetish imkonini berdi.

“Rezyume” texnologiyasini qo'llash tartibi:

- dars jarayonida yangi mavzu o'qituvchi tomonidan tushuntirib beriladi;
- talabalarga o'qituvchi tomonidan tayyorlangan yangi mavzuga doir tarqatma savollar (1-ilova) har bir talabaga beriladi; (bundan ko'zlangan maqsad yangi mavzuni talaba qay darajada tushunib yetganligini bilib olish);
- talaba savolning javobini ijobiy va salbiy tomonlarini yozgan holda javob berishi lozim bo'ladi (bunda ko'zlangan maqsad talabaning mavzuga doir fikr mulohazalarini ijobiy hamda salbiy tomonlarini bilib olish);
- nihoyat so'nggi bosqichda talaba o'qituvchi tomonidan baholanadi;

“Rezyume” texnologiyasini qo'llashda baholash me'zoni:

- “5” baho - talaba berilgan savolga to'liq yetarlicha javob yozishi;
- “4” baho – talaba berilgan savolga javobni deyarli to'g'ri yozishi;
- “3” baho – talaba berilgan savolga javobni noto'g'ri yozishi;
- “2” baho – talaba berilgan savolga javob yozolmaganligi;

Dars jarayonida talabalarga “Shahar ko'cha va yo'llari tasnifi” mavzusi bo'yicha tushunchalar berildi hamda talabalarga savol tarqatmalar tarqatildi (bunda 10 minut vaqt bilan chegaralandi). Talabalar chegaralangan vaqt mobaynida savollarga javobni salbiy va ijobiy tomonlarini yoritib yozishdi. Nihoyat o'qituvchi tomonidan talabalar o'zaro fikr yuritib yetarlicha baholanishdi. Bundan ko'rinib turibdiki olingan natija talabaning fikrlash qobiliyatini ravan qilishga, masalaning ijobiy va salbiy tomonlarini yechishda samarali ekanligini bildirdi.

Xulosa shundan iboratki, oliy ta'lim muassasalarida dars jarayonida mavzularni yoritishda “Rezyume” texnologiyasini qo'llash ijobiy sog'lom muhitni yaratish, talabalarining dunyoqarashi, tafakkuri, mustaqil mushohada qilish va xulosalar chiqarish qobiliyatlarini rivojlantirishga zamin yaratadi. Qolaversa, mavzuning ijobiy hamda salbiy tomonlarini bilishda o'z ifodasini ko'rsatadi. O'qituvchi tomonidan kafolatlangan natijaga erishish ko'zda tutiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1 D.Tojiboyeva, A.Yo‘ldoshev. Maxsus fanlarni o‘qitish metodikasi. Darslik. T.: «Aloqachi», 2009, 568 bet.
- 2 Q.H.Azizov “Maxsus fanlarni o‘qitish metodikasi” O‘quv qo‘llanma.Toshkent 2019.
- 3 B.M.Boboqulov, A.B.Mirzaxodjayev, S.B.Sharipov «Maxsus fanlarni o‘qitish metodikasi» fanidan o‘quv qo‘llanma 2022.
- 4 Ishmuhamedov R. Yuldashev M. Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. T.: 2013. 35-bet.
- 5 Texnik fanlarni o‘qitishda pedagogik texnologiyalarning o‘rni N.Amanova Sh.Turdiyev (maqola) “Farg‘ona vodiysida xavfsiz harakatlanishni ta’minlash muammo va yechimlar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari to‘plami 2024.
- 6 Amanova.N.Sh Avtomobil yo‘llarini arxitektura badiiy bezash texnologiyalarini takomillashtirish (maqola) 2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14784498>.
- 7 Dryu D. Teoriya transportных potokov. M.: Transport, 2021 -424 s.
- 8 Buga P.G., Shelkova Yu.D. Organizatsiya peshexodnogo dvijeniya v gorodax. M.: Transport 2020 -232 s.
- 9 METHODS OF USING EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGINEERING SUBJECTS Amanova Nozima Shavkatovna Assistant, Termez State University of Engineering and Agrotechnology amonovanozimal997@gmail.com 2025.